INQUISITIO
In fidem
CHRISTIANORUM
hujus sæculi.

Syn. 8. 66. 19
C. 14. 31

Authore
ROGERO BOYLE,
S. T. D.
DEC. CORC.

1. Joh. 4. 1.
Probate Spiritus, num sint à Deo.

DUBLINII,
Typis *Johan. Crook*, Typographi Regii,
& veneunt apud *Samuel. Dancer*,
1665.

41-295

REVERENDISSIMO
IN
CHRISTO PATRI
AC
Domino, Domino
MICHAELI
ARCHIEPISCOPO
DUBLINIENSI,
Primati ac Metropolitano Hiberniæ, nec non Regiæ Majestati à Sanctioribus consiliis.

Reverendissime Domine,

SUnt hæ meditationes, quas non ita pridem meâ manu scriptas legere dignatus es. Eas tum arbitrio tuo humillimè devovi, Jam autem (quasi excidisses

cidisses damnandi jure, quo non es usus) Nomini audentior consecro. Adeo non est concessum Magnatibus cuipiam vel minimùm indulgere, quod perpetuum fieri nolint. Erat tamen, cur hæc privata professus, publica facere et vellem et auderem. Ausus sum, quia te expertus aliorum securior reddebar, nec ullum potui extimescere acumen, ubi aciem tuam effugerem. Sed cur ausus velim? Non celabo Eminentiam Vestram, nec sic defensam religionem nostram, nec sequiores at-

que

que adeò noxias ejus defendendæ formas sic depulsas, mihi aliundè unquam obtigisse. i. e. Ista novitate suâ mihi fuisse commendata. Quæ adeò non est vana jactantia, ut in libris edendis sit necessaria ac fortassis una honesta ratio. Ei tamen apud me astipulatur hæc altera: ad meammet fidem stabiliendam ista meditatus sum. Comperi autem me, nisi per quæ & alij possint, stabiliri non posse. Nec sat fidebam ratiocinijs meis, quia nihil in ijs vitij ipse viderim, nisi et alii quàm plurimi se nihil reperire

perire atteſtentur. Publici ergo hæc juris feci, ut compertum habeam, quid in iis cujuſvis aut ratio corrigat aut moneat amicitia. Quod adeò verum eſt, tantique animo meo momenti, ut interdum tantùm non pigeat me gratiæ quâ apud te frui videar, veritus, nè ſi qui iſta legerint, Nomen potiùs tuum colant, quàm mihi eruditione ſtudeant, nec oculatiores eſſe velint in eo, quem nôrunt eſſe

Eminentiæ veſtræ

Servum obſtrictiſſimum humiliſimumque.

ROG. BOYLE.

Rogeri Boyle *Sacræ Theologiæ Doctoris & Decani Corcagiensis, Inquisitio in fidem Christianorum hujus sæculi.*

Sect. I.

Ratio sequentium Meditationum.

RElegio Christiana Christianis omnibus ore tenus sanctissima est. Eâ mihi perhibent *omne nostrum in præsenti vitâ solamen, omnemque vitæ futuræ spem.* Attamen adverto plerosque Christiani

nominis homines, aut quæ sit vera Christiana Religio, argumentis, armisque inter se fine fine decertantes, id est, indicantes se nihil de ea certi habere, aut omnem quidem Christianismum, ceu vulgi hallucinationem susque deque habere, vita & moribus præ se ferentes. Nihil ergo antiquius Christiano obtigerit, quam in fundata fidei suæ, & *prima ejus*, quæ appellitant, *motiva*, penitissimam inspectionem feciſſe. Assecutus quippe *quare crediderit*, tenebit simul *quatenus credendum sit*, regula fidei ex ejus radice potitus. Demum, cur sit Christianus conscio clarebit & quæ sit vere Christiana Religio, & ea quam sit vera, adversus & infideles dehinc munito,

nito, & hæreticos. Hoc ego momen aggressus dispiciam paucissimis de certitudine humana generatim, tum deinceps examinaturus, an Religionis nostræ capita eodem ritu, quo alia, de quibus certi dicimur, capessamus; aut quo demum jubare illa nobis affulgeant.

Sect. II.

De nomine, existentiâ, & origine certitudinis humanæ.

1. CErtum esse de re quapiam est de omnibus ejus difficultatibus superatis triumphare, nullum locum fluctuationi reliquisse;

quisse, ut certa eadem sit, quæ plena judicatio; cui adnascitur quidem animi acquiescentia.

Nos hujuscemodi certitudinis exortes non esse, sine ulteriori contentione, non injuria assumo; cum id & natura perceptum & ratione multoties jam evictum habeamus. Quin duplicem eam, invita *SCEPSI*, persentiscimus.

Quæ solidis, justisque fundamentis nititur, justa ac rationalis certitudo audire meruit: vana autem, & temeraria, quam ob causas leves ac futiles temere susceperis.

3. Nec ΠΑΡΟΔΟΝΙΑΝ illam, quæ vana sit, certitudinem nunquam timeas. Est enim hæc scientiam inter & certitudinem differentia,

quodquæ decipiatur; non ſciat quidem, ſed putet ſe ſcire; ii autem omnes certi ſint, qui ſe certos eſſe putent; veritas quippe ſcientiæ in conformitate judicii cum objecto ſita eſt; veritas autem certitudinis in plena mentis occupatione. Qui enim ſe putat certum eſſe, non invenit cur dubitet; qui neſcit cur dubitet, neſcit dubitare; (nam abſque cauſa dubitare, non naturæ eſt, ſed morbi) qui autem non dubitanter judicat, eſt revera certus. In quo quis ergo revera errat, in eo poteſt eſſe revera certus. Sed hæc præceps, & deluſoria certitudo non eſt tanti ad meum inſtitutum momenti, ut in ea explicanda verboſior eſſe debeam. Ea ergo miſſa.

4. Juſtæ,

4. Juſtæ ac rationalis certitudinis fontem unicum agnoſco illum a *Carteſio* diſcluſum, *claram* ſcilicet *mentis perceptionem*; ut jure certi ſimus de ſolis, deque omnibus, quæ clare videamus. Unicus, inquam, juſtæ certitudinis fons is eſt, quia quicquid ab hoc diverſum obtendatur, non excutiet repugnanti interrogationem iſtam; *Quò de hoc certus es?* Bene dicitur, *Scire eſſe per cauſam nôſſe:* certitudinem vero ſcientiæ ambiens urgebit, *Quò ſcis hoc eſſe illius cauſam? Quò cognoſci effectum ex causâ cognitâ?* Noviſſimum erit agnoſcere te certum eſſe de aliquo, quia id clare percipias. Si quis autem interroget de hoc ipſo, quod clare videamus, *Unde ſi-*

mus

mus ſecuri? Interroget idem, *Unde habeamus eſſe homines?* Sic enim eſt conſtitutio humana. Mens, ceu aut Princeps, aut vigil in omnium, quæ nobis inſunt, faſtigio ſedem habet, alia late ſpectans, nobiſmet caute proſpiciens. Ad quid autem vigil, ſi clare intuenti non creditur? Ad quid princeps, niſi juſſis, ejus nos geritur? Certe, ut greſſus pedum, aſpectus oculorum, ita judicia mentis opera ſunt. Si firmiter ambulare, & clare intueri, quid ni & certo judicare naſcamur? Demum, certi ſumus de clare perſpectis, quia natura nos genuit noſtri minime ſuſpicaces. Etiam ut fingeres a maligno quopiam numine humanum genus agi, & omnia

que, aut pleraque fucata nobis ostendi; ij tamen sumus, ut assensum clare visis denegare nequeamus; deceptique aliunde jure nostro certi simus.

Sect. III.

Quibus generibus judiciorum humanorum justa assit certitudo?

1. Judicia humana duorum sunt generum: habentur enim de re, aut ipsius intuitu, aut gratia alicujus extranei. Sive (quod perinde est) judicia quædam feruntur ob argumenta insita, & artificialia, alia ob argumenta allata foris, & inartificialia. Iterum

judicia ipsius rei perceptione nata orum habent ex perceptione clara, vel obscura.

2. Quæ præ se ferunt oriri ex perceptione rei obscura, habemus *suspiciones & opiniones*. Quæ etiam idcirco incertitudinem suam palam profitentur. Sect. 2. n. 4. Illis missis, de judiciis clara rei perceptione natis, ex contrariorum canone maturare datur. Ea omnia scientiæ nomine memorantur, prout in scientiæ nomen vulgo refunditur quicquid ubique est quinque habituum evidentium *Aristotelis*; Intelligentiam dico, sapientiam, scientiam, prudentiam, & artem. Quid enim? cum pro constanti sit (Sect. 2. n. 4.) claritatem perceptionis esse

integrum fontem certitudinis, non ulterioris est negotii ostendere scientiam, quæ cognitio clara est, esse certam.

3. In reliqua classe, ubi judicium habetur de re non *ob rem ipsam*, sed *gratiâ alicujus extranei*, sola est fides, id est, *is assensus, qui rei narratæ conceditur ob authoritatem narrantis.* Sicut enim, quod rei intuitu innotescit, *Sciri* dicitur; ita quod fando pervenit *credi.* Alterum aut ex seipso claret, ut in intelligentia; aut ex medio sibi infito clarescit, ut in sapientia, scientia, prudentia, & arte: alterum, cum ex se sit nobis obscurum, tum argumento assumpto & inartificiali (nec declaratur tamen, sed) convincitur.

4. Hæc

4. Hæc autem, quam nuncupamus in narrante, authoritas, non aliud eſt, quam *evidens ejus infallibilitas*; *infallibilitas*, inquam, aut *abſolutè*, aut *quoad hoc*; quam quidem duplicem in narrante præſumit audientis fides: in ſe, & verſus alterum, id eſt, authorem, ita ſe habere aut ubique, aut ſaltem in hoc negotio, ut neque at vel falli, vel fallere. Nam ſi minimum apportaret ſecum narratio periculum erroris, in eo jam hæreret animus dubiis aſſentiri neſcius.

5. Authoritatem teſtis dixi eſſe *notam ejus*, & *evidentem infallibilitatem*, quia nobis quod non apparet, & quod non eſt, æquipondia ſunt. Fides ergo licet immediate ex auditu naſcatur, e viſu tamen,

tamen, seu clara scientia oriunda est. Credo dicto, quod non video, ob authoritatem dicentis, quam clarissime percipio. Atque hinc duo intelliguntur: primo, *fidem esse cognitionem obscuram*; si cum tota pendeat ex authoritate narrantis, quæ rei narratæ prorsus est extrinseca. Intelligitur secundo, *fidem esse cognitionem certam, sit licet obscura*. Certa autem est fides, non sua, sed scientiæ eam fundantis certitudine. Quippe quæ radices quidem ponit in scientia, sed fidei etiam coalescit; nec tamen ut par sit in utraq; sed eadem. Perinde enim est, si narrantis infallibilitatem clarissime percipio, ac si clarissime perciperem ipsam rem narratam. 6. Li-

6. Libenter hic tacuerim eam in Credente fiduciam, quam habet de proprio suo auditu, (*Pariter quippe deciperemur, si quod audimus, non esset narratum, ac si quod narratur, non esset verum*) licet enim auribus non raro illudatur, tamen objecto, organo, medio, omnibus ad audiendum per naturam requisitis, debito modo habentibus, auditus ojure summo infallibilis præsumitur; jure, inquam, mentis cæterisque facultatibus communi. Ad hoc enim datus est, ut sit nuncius sonorum, in quo munere, si rite se habens, nos falleret, opificis nostri probro cederet. Sed hæc disquisitio jam ante superius (Sect. 2. n. 4.) facitata

ditata est. Quando vero hic sensus munere suo rite defungatur, Philosophi generales statuunt regulas, sed prudentis, id est, cujusque pro seipso est judicare.

7. Jamque intelligitur fidem tum demum justam fore, *cùm & narrator indubitatæ fuerit authoritatis, & auditor narrata certò excepe-rit.* Hæc autem compertiora habebimus, si in differentias Fidei, variaque ejus genera scrutinio nostro descenderimus. Fides autem alias *divina* audit, alias *humana*. *Humana fides* dicitur, quæ hominum prorsus authoritate nititur. Hanc inter mortales haberi nemo sciat inficiari e multis millibus nostratium, qui, cum nunquam pedem extra *Hiberniam* extulerint, minime

nime tamen ambigunt, quin sint urbes *Londinum*, *Parisii*, *Roma*: quin extiterint aliquando *Alexander Magnus*, *Julius* & *Augustus Cæsares*, *Carolus* ejus nominis primus *Magnæ Britanniæ* & *Hiberniæ*, sanctissimæ memoriæ Rex. Omnia enim ista fando solum audiverunt, id est, sola fide humana tenent. Neque ausit quisquam *temeritatis* hanc fidem notare; appello enim eandem experientiam, si non dementius fuerit de istis dubitare, quam iis plenum assensum concedere; seu potius an possibile sit, ut ratione utens in talem dubitationem incidat. Ut vero hujus fidei jus magis conspicuum reddatur, particularius agam, ac.

8. Pri-

8. Primum assumo: *Posse esse testem humanum, qui nequeat decipi.* Nam qui clare & distincte videt, auditve, non potest extenus decipi: (Sect. 2. n. 4. & Sect. 3. 6.) posse autem hominem clare nonnihil & distincte videre, audireque, sic cogitur, quia *frustra illis facultatibus muniti nasceremur, si uti iis, nisi cum formidine erroris, non liceret.* Hic repugnare, est convitiari naturæ nostræ artifici.

Assumo secundo: *Posse esse testem humanum, qui nolit decipere.* Nemo enim ratione utens, eum vult in re perniciosi momenti deceptum, cui bene cupit; alioqui qua benevolus, male vellet.

As-

Assumo tertio: *Posse nos esse alicubi jure securos de testibus, quòd non sint ipsi decepti.* Nam qui decipitur, temere assentiendo decipitur. Si quippe debitam adhibens attentionem deciperetur, hoc vitii refundendum esset in facultatum ejus authorem. Sed possum esse certus de testibus, quod præmam attentionem adhibuerit, nempe si indubitatum sit nos probe nosse, *decipi summam sibi noxam fore*, &, re aperte lenteque gesta, veritas fuerit in prompto; & adhuc sint valde multi. Nam facillimum non facere, summa utilitate movente, est amentiæ, cujus valde multos insimulare, est ipsum quidem amentis.

Assumo quarto: *Posse nos esse cer-*

tos de testibus humanis, quòd nolint decipere. Nempe si tradant id, in quo decipi sciant summum esse malum aut sibi, aut aliis, quibus ipsi optime velint, & adhuc sint valde multi. Nam in perniciem aut tuam, aut tuorum fallere, naturæ adversarium est, nec nisi de amentibus [illegible]icandum, adeoque non de[illegible] multis.

[illegible]mo quinto: *Posse esse testes humanos, qui in mendacio creando* (ut maxime velint) *coalescere etiam non possint.* Ut si multi, quorum interesset narratum falsum esse, cum multis consentirent, quorum id verum esse interesset; si idem Gentiles & alieni, Christiani & Turcæ, &c. asserant. Cujus exempla apponere minime est necesse

necesse, cum usu veniant quotidiano. Ex quibus omnibus liquere arbitror fidem humanam (cum sæpe vanissima sit) certissimam, justissimamque esse posse; ita scilicet re habente, ut vel de nostromet captu, vel de aliorum narratione ambigere sit humanæ fabricæ meledicere.

9. Tandem *divina fides* est, *quæ authorem habet Deum.* Est mediata vel immediata. *Fides immediatè divina est, quæ habetur verbis Dei auditu proprio perceptis.* Ita Deo credidisse Abrahamus, & Moses, ita Deo incarnato Apostoli perhibentur. Hic error ex parte narrantis locum habere nequit, cum Deus Opt: Max: nec possit decipi, nec velit decipere; utrumque e-

nim derogaret, alterum ejus omniſcientiæ, alterum bonitati. Culpa vero audientis *fides*, quæ reputatur *immediatè divina*, non raro eſt vaniſſima. Exemplo ſatis fuit Gentium olim in oraculis veſania; nec minor nunc etiam apud Chriſtiani nominis profeſſores, non paucorum Enthuſiaſtarum. Demum ea firma eſt, quæ his rite nititur principiis, quod *Deus ſit author infallibilis* & quod *hoc nobiſmet ipſis ipſe verus Deus revera ediderit.*

10. Extremo loco, *Fides mediatè divina eſt, quæ habetur verbis Dei narratione humana nobis traditis.* Ita Judæi credidere Deo loquenti ore Moſis, & Prophetarum. Hic licet authoritas ſit immediate hu-

mana, fides tamen merito divina audit ab authore primo, maximoque, cujusque authori immediatus non fungatur nisi munere ministri, & instrumenti. Quod sicui subtilius rimanti duplex hæc compareat fides, *divina, qua creditur verbis quæ sunt Dei, & humana, quâ creditur ea esse Dei verba*, non contendo, constet modo hujuscemodi fidem se resolvere in has duas certitudines, quod *Deus vera edixerit authori nostro humano*; & quod *author humanus dicta Dei nobis verè tradat.*

11. Ex principiis positis colligo,

1. Fidem gradus non habere, sed sibi semper esse aqualem. Fides enim est assensus, dubitare autem est assensum suspendere;

ergo ubi est, vel minimum dubitationis, ibi nulla est fides, & ubi nulla retrahit dubitatio, ibi summa est fides. Fides ergo semper in summo est, ac proinde non est plus, vel minus. Nonnullorum tamen fides jure audiit exigua, idque ex parte subjecti, & objecti: ex parte subjecti, *cùm homines pertinaciâ, vel socordiâ se ineptos reddiderint ad capessenda argumenta fidem creditu-ris necessariam facientia*, ut fides exigua sit quasi nulla, aut certe malignè, & difficulter data. Ex parte objecti fides exigua dicitur, si paucioribus habeatur quam par erat; ut *cum animus uno principio fœcundo irradiatus, se ad alias veritates non erigat, connexas, pares, minores*, Mat. 16.8. obque contrarias

rias causas, fides alias magna prædicatur. Sicubi autem fides infirma nuncupetur, non in ipsa, sed in fundamentis ejus culpatur defectus, nec ad gradum fidei, sed ætatem pertinet. Perinde enim est fidem infirmam esse, ac *arenâ niti, ventisque, ac procellis ludibrium debere.*

Colligo 2. *Nulli homini in suâ manu esse cuilibet dicto fidem elargiri.*

Fides enim pendet ab authoritate narrantis, quæ arbitrii audientis minime est.

Colligo 3. *Non esse opis nostræ fidem authori fide digno denegare*; non magis certe, quam apertis oculis nolle videre. Non quod fides ex voluntate non pendeat, sed quia convictioni voluntas jam affuit;

sic ut convictum non credere perinde sit, ac volentem nolle.

Colligo 4. *Fidem divinam non esse ex nobis, i. e. ortum suum etiam totius naturæ viribus non debere, sed esse donum Dei & revelantis, & convincentis.* Nec enim revelationem supernaturalem nostrum erat expectare, nec etiam agnoscere, nisi argumentis supernaturalibus commendatam.

Colligo 5. *Fidem non esse officii humani, nisi argumenta afferat rationi irrefragabilia.* Nam nisi talibus cedere non possumus, nec quisquam ad impossibile obligatur. Atque hinc sequitur, *Christianam religionem, ut justa sit, ac syncera, homini docili, i. e. mentem, sensusq; adhibenti, evidenter probari posse.*

Nec

Nec enim aliter salutis efficax foret, quippe impar rationi, nec nisi apud temerarios locum habitura. Ac proinde *infidelitatem indocilitatis speciem esse, culpariq; gentes, non quòd non credant, sed quòd nolint credere.* Ac *generalibus* his hactenus indultum sit, ut sint quasi fenestra aperta in fundum causæ descendenti.

Sect. IV.

De Claritate Religionis Christianæ.

1. STatim vero a principio anceps se ostendit via; subsistendumque parumper est, donec viderimus, sitne sub titulo Fidei quærenda Theologia Christiana, an potius scientias inter? Id est, probetne

betne se humano generi argumentis insitis, vel assumptis? Suane luce se ostendat, an mutuatitia? Certe ex nostratibus non rarus audio, *Evangelium ipsis fuisse primùm foris commonstratum, pòst verò se veritatem ejus, cœlestémque originem oculis suis vidisse; quippe quòd (ut lumen) seipso sit conspicuum.* Cui declarando adhibent dictum Samaritanorum conoivi suæ, *Joh.* 4. 42.

3. Quibuscum ego quidem huc usque concedo

Primo, *Deum esse, esse mundi rectorem, ac proinde ab hominibus esse colendum*, oculo naturæ patere, atque ex terminis (ut loquuntur) demonstrari posse.

Secundo, *Omnium (quos quidem*

dem contigit nosse) *preterquàm Judæorum, ac Christianorum cultus ex seipsis falsitatis posse convinci.*

Tertio, *Nondum aut Judaicam, aut Christianam Religionem sic esse convictam.*

Quarto, *Christianismum Judaismo longè esse commendatiorem* (*argumentis etiam insitis*) *naturæ humanæ.* Ex quibus sequitur, omnes homines, revelationis licet inscios, ad Religionem Christianam ipsius intuitu, atque contemplatione vehementer invitari; inexcusabiles quippe fore qui aliam præelegerint optimæ. Sed per hæc (fateor) alios verius impetimus, quam nosmet tuemur; nec tam vincimus quam provocamus. Non enim

enim si Religio Christiana alias superet, statim ipsa bona est: Nec statim est vera, quia mendacii non convincitur.

Adde cultum Judaicum (Christianis fatentibus) verum olim fuisse, ac legitimum; at cultus Dei (ut ipse Deus) jure videatur immutabilis.

3. Ut ergo partem hanc causæ conficiam, Christianæ Religionis res in credendas, & agendas secerno, aioque,

Imprimis, Omnia Christi mandata (seu Christiano agenda) esse maxime consentanea rationi credentis; haud solum quia, qui imperat, possit cogere obsequium, sed maxime, quia instituit præmia omne meritum superantia.

Secundo,

Secundo, In Mandatis Christi multa sunt contra rationem non-credentis; ut, abnegare seipsum, mori pro Domino, pro fratribus, &c.

Tertio, Credenda a Christiano per indagationem humanam nullatenus inveniri potuisse affirmo, nec revelata quidem ex seipsis ostendi. Evangelium enim (qui Thesaurus est articulorum fidei Christianæ) se esse perhibet consilium Dei de hominibus ad salutem per Christum ducendis; Deum etiam nulla ex paate nobis devinctum hoc consilium liberrime iniisse. At in libere factis utraque pars contradictionis parem habet probabilitatem.

Qui dicit Deum hæc statuisse, dicit

dicit eum potuiſſe contraria ſtatuere; ergo in ipſis dictis nihil eſt momenti, quod animum ad aſſentiendum magis, quam ad diſſentiendum, quod ad hæc, quam ad contraria magis inclinet. Ut compertum igitur pono doctrinæ Chriſtianæ veritatem non eſſe ex ipſa doctrina notam, ſed opus habere medio foris allato, ſeu teſtimonio minime fallaci, ut (poſtquam viſus acie impenetrabilis ſit) firma & rationali fide eam capeſſamus.

SECT.

Sect. V.

De Teſtimonio ſpiritus privati.

1. Diſputationem ingreſſis de eo, qui nobis Religionis noſtræ teſtis ſit αὐτόπτης, primi occurrunt *Enthuſiaſtæ, ſpiritum ſanctum corda ſua incolentem obtendentes; hunc ipſis eſſe ducem vitæ, ab hoc ſe edoceri omnem veritatem, etiam occulta Dei, hunc eſſe ſuæ fidei authorem.* His ſi litem intendas, quod eo Magiſtro freti in ſenſa diverſa, atque adeo oppoſitiſſima diſtrahantur, nec certum relinqui cuinam ex tot eum vindicantibus Sectis ſpiritus addici jure poſſit, aut omniro

an

an ſit verus ille, quem nuncupant, ſpiritus ſanctus, & non cacodæmon quiſpiam, cerebrive ſui delirium. Si inquam ſic argueris homines, opponent ſatis cum conſtantia, *quòd ſpiritus ipſis veritatem clariſſimè dictet, quódque eum ab omni falſo ſpiritu non difficiliùs, quàm lucem à tenebris internoſcant. Id verò nobis liquidum reddi non poſſe, quia ſumus naturales, nec niſi naturæ oculo ſpectamus. Sic ut res non ſit inexplicabilis illis, ſed nobis imperceptibilis.* Atque ita, quo impetuntur telo, ſe tuentur, teſtemque invisibilitate, cujus inſimulatur, invulnerabilem præſtant. Idemque omnibus omnium Enthuſiaſtarum ſectis commune ſcutum. Ut enim verum ſit *ſpiritum illum*

illum cœleſtem uni ſolum ſectæ adeſſe, cum tamen omnes pari eum violentia ſibi vendicent, neſcias quempiam notare ut ſpuriam, ne genuinum offendas.

2. Subit ergo, Enthuſiaſmos hos admittendos eſſe; quos quia non poſſumus intelligere, non videmur poſſe refellere. Sunto omnes vere Chriſtiani ΘΕΟΠΝΕΥΣΤΟΙ & ab inſtinctibus ſibi privatis voluntatem Dei edoceantur. Hinc ſtatim ſequitur eos in re nulla Mortalium ulli obnoxios eſſe. Nec enim domino terreno eum ſubdi par eſt, cui Dei, *i. e.* ſupremi domini voluntas immediate pateat. Nec fas eſt hic *dominium ſpiritus intra fines religionis coërcere, quaſi civilibus prudentiæ humanæ relictis.* Nam ſpiritui,

qui hodie cœleſtia ſolum edocet, eras fortaſſe etiam terrena edocere lubebit. Certe utrumque pari jure poterit affirmare Enthuſiaſta, *i. e.* poterit affirmare utrumque. Imo vero ſi Deus juſſerit aliquid alicui auferre, quempiam occidere, bellum gerere; obedire ſane bonum, ac religioſum eſſet: communi omnium calculo, peccatum etiam non-obedire. Statuatur ergo ſemel ſpiritus privatus religionis Chriſtianæ doctor authenticus; idemque mei, & tui, belli, & pacis ſupremus judex ſtatuetur.

3. Atque hinc ſequitur *nullas fore apud Chriſtianos leges civiles, nullum magiſtratum, ordinemve rerum publicum.* Quid enim? eſto eorum qui s reus ſeditionis, aut homicidii:

micidii: fatebitur *factum*, *jure etiam factum contendet*, *jussu scilicet spiritus sancti*, Quid tum judex civilis? num multabit hominem, quia obsecutus est spiritui suo privato, quem ipse ei gubernatorem esse agnoscit? Reus (nec tum male usus ratione) dicet: *num judicio tuo à spiritu privato regi debeo, & judicio tuo, quia id factum est, pœnas dabo?*

4. Atque ex his sequitur, contra rationem esse, ut homines amplectantur religionem Christianam aut ei summa vi non obnitantur. Quippe quæ publicum regimen solvendo parens sit absolutæ libertatis, status humano generi omnium exitiosissimi. Si dicitur, quod in hoc statu nil mali jure *timeatur ab*

hominibus, qui ſpiritu Dei aguntur; regero, nonnihil tamen jure timeri ab eorum aliquibus, qui dicent ſe ſpiritu agi. Cumque nobis non contingat internoſcere hypocritas a vere *ſpiritualizatis*, permittere, ut *verè ſpiritualizati* a ſpiritibus ſuis regantur, eſt iſtiuſmodi conditionem præ ſe ferendi omnibus jus facere: & hoc eſt omni magiſtratu, & publico regimine nos denudare. Si dicitur, *incommoda quæ huic vitæ oboriuntur è Chriſtianiſmo, abunde ſuperque penſari fœlicitate vitæ æternæ*; reſpondeo, id nobis quidem certum eſſe: ſed per Enthuſiaſtas nulla pars Evangelii, itaque nec regnum cœlorum innoteſcit niſi per ſpiritum privatum, ac proinde hominibus, quos Deus nullo præterquam

terquam rationis lumine (quales ante ſuſceptum Chriſtianiſmum omnes ſupponuntur) dignatus eſt, Evangelii incommoda temporalia odio jure erunt, compenſatio cœleſtis ludibrio.

5. Atque ex his clariſſimum fit (quod ambivimus) *ſpiritum privatum non eſſe authenticum doctorem Chriſtianæ religionis*; cum liquido contra rationem ſit, ut *per id* quidpiam introducatur, *ob quod* jure depellitur.

SECT.

Sect. VI.

De Teſtimonio Scripturæ ſacræ.

1. Excluſis Enthuſiaſmis, nihil vulgo Noſtratium in ore familiarius, quam Scripturam ſacram eſſe fundamentum fidei noſtræ. Quod ſic nude poſitum nullatenus intelligi poteſt. Unde enim liquet has Scripturas eſſe verbum Dei? Jam evictum eſt (Sect. 4.) id ex ipſis innoteſcere non poſſe; quippe quæ contineant res a Deo, hominibuſque libere geſtas, ac proinde quarum oppoſitæ poſſent fuiſſe. Si autem Scripturæ alio teſte indigeant ad ſui confirmationem, non ſunt ipſæ fundamentum, ſed

ſed ad plurimum pars ſuperſtructa fidei noſtræ.

2. Qui attentius ergo loquuntur, *Scripturam ſacram* aiunt *aliunde confirmatam, eſſe deinceps Chriſtianis fundamentum, & regulam fidei.* Si autem inſtes, Cujus teſtimonio Scripturas capeſſamus? *reſponſis variatur.* Calvinus negotium refundit in *Spiritum Sanctum; hujus unius authoritate fretam conſcientiam poſſe aquieſcere Scripturis ut verbo Dei; hunc que Spiritum in hoc opere a quoquam fallaci ſpiritu eodem negotio internoſci, quo lucem a tenebris.*

3. Interea cum in proclivi omnibus ſit ſuſpicari vanitatis iſtas oſtentationes quarum nihil indicii foras in propatulum edi poteſt,

pro-

provocareque ad teſtem inviſibilem ſubeat ſpeciem quærendi latebras, tum hunc ſpiritum Calviniſticum non minus confectum reor ſuperioris paragraphi telis, quam illum alterum Enthuſiaſtarum; ſeu verius hunc ab illo alium non eſſe. Hic enim ſpiritus, peto, num Scripturæ ſacræ verbis ſolummodo ſuffragatur? aut ſententiam etiam declarat? *Si prius*, ſequitur impar operi ſuffragium ab eo adhiberi; nam fides neſcit fundari in apicibus literarum, ſed in ſententia. Sequitur etiam neminem, niſi græce, aut hebraice ſcientem hoc afflari ſpiritu: nam quæ circumferuntur Scripturæ certe quoad voces ſunt opera hominum erroribus obnoxiorum. Age ergo; Num hic

ſpiritus,

ſpiritus, *ut verbis Scripturæ ſacræ atteſtatur, ita eorum ſenſum etiam animo exhibet?* Aude in hoc, & protinus ſis Enthuſiaſta; quippe qui privatis inſtinctibus totam tuam Religionem acceptam referas. Annon enim perinde eſt profiteri palam nos in omnibus credendis, & agendis a ſpiritu ſancto duci; ac dicere nobis a Spiritu ſancto confirmari & verba & ſententiam Scripturarum, quæ quidem omnium regula nobis eſſe debeant? Indulgeamus autem exemplo ſuperius adducto. Sit Calviniſta homicidii, aut perduellionis reus: annon ei ſic diſputare licebit coram Magiſtratu etiam Calviniſta? *Concedis mihi ut ſim Chriſtianus, Chriſtianam fidem in verbo Dei fundari ais, neque in*

eo interpretando ſpiritum Dei, qui in me eſt, ſequi jus faſque eſſe; quod ego in hoc facto, quod tu ſcelus vocas, purâ conſcientiâ præſtiti, eò ductus hujus aut illius textus Scripturæ juſſu: per te ſi non obſequor huic ſpiritui, non ſum Chriſtianus; num tu Chriſtianus me, quia Chriſtianus ſum, punies? num damnabis me, quia fecerim id, quod tute me facere debere ais? Quid multa? Certe aut idem eſt, aut par Calviniſtam eſſe, ac Enthuſiaſtam. Hic omnia religionis e ſpiritu haurit, ille omnia e Scripturis, & Scripturas e ſpiritu. Quæ differentia, niſi in ambagibus verborum? Uterque igitur eodem obice excluditur. Verba, ſenſaque Scripturæ, id eſt voluntatem Dei, a ſpiritu privato

tibi

tibi confirmatam habes, Calviniſta, hominibus ergo obſequium nullus debes, ac proinde ubi religionis tuæ profeſſioni ceditur, ibi repudium mittitur omni regimini civili; at ſine regimine civili miſerrima eſt hominum conditio. Quo jure igitur ſibi conſulunt homines, eodem religioni tuæ obſiſtunt. Prorſus autem incommodus eſt teſtis, qui cauſam, cui atteſtatur, deſtruit.

4. Alii Scripturarum ſacrarum principatum in fide noſtra hoc tuentur titulo, *habere nos ſcilicet ex traditione univerſali, quòd hæc biblia ſint verbum Dei; hoc vero ſemel agnito, relinqui cujuſque rationi articulos fidei inde eruere.* Hujus priorem partem ſepono examinandam inferius. In *D. Falk, & Chil.*

poſte-

posteriore non videor, nisi solis vocibus, motus ab Enthusiastis. Res est eadem, eadem pericula, seu potius impossibilitas vivendi. Nam ut illic, hic etiam redditur unusquisque rerum suarum summus in terris arbiter. Illic singuli spiritu suo regendi; hic ratione sua singuli. Quod ad effectus omnes externos attinet, perinde est quo nomine gubernatorem privatum appelles, publicum certe regimen utrobique tollitur. Quæro enim, itane privatæ rationis opus sit interpretari Scripturas ut talium interpretamentorum securi simus, per eaque vitam dirigere incumbat? Si minus, frustra clamamus *biblia*, & *verbum Dei*; cum a certo eorum sensu excludamur. Si enim ipsa

inter-

interpretamenta incerta sint, quæ est certitudo fidei iis superstructæ. Dicere *sacras Scripturas singulis patere exponendas, neminem autem expositionis suæ certum esse*, adeo non est scripturis sacris honorem exhibere, ut easdem sit exinanire, & contemnendas popinare. Ponamus ergo e contrario gentem quampiam, rempublicamve ita existimare, *quòd unusquisque exponere debeat Scripturas sacras pro seipso, suæque expositionis securus esse possit*; dico frustra ibi fore judicem ullum civilem, *i.e.* nullum ibi fore. Sic enim reum cujuslibet facinoris causam suam agere oporteret: Dedisti mihi, *Judex, intra manus meas hunc librum*, (& ostendet Biblia sacra) *confirmâsti enim esse verbum Dei*,

Dei, méque ejus unicum mihi esse interpretem. Ego autem sic interpretatus sum hunc, & illum alterum textum, ut convincerer officii mei esse, id exequi, cujus jam sum reus. Neque hic decebit misero objicere, *sensa sua esse absurda, & minimè istis verbis congrua:* est enim cuique suum sapere: & ex suppositione, unusquisque eam tenetur sequi, quæ sibimet, non quæ aliis videtur Scripturarum sententia.

5. Sed *articuli fidei* (dicunt) *qui sunt necessarii ad salutem, tantâ cum evidentiâ in Scripturis sacris exhibentur, ut oculos feriant obtusissimos. Nec aliud ipsis in animo esse, quàm quòd interpretationes nostras evidentes, easque solas sequi debeamus. Quo pacto nihil perniciei è*

Scrip-

Scripturâ ſacrâ tractum iri conſtat; ac proinde hyperbolicos de hoc timores excutiendos eſſe. Verum hæc minime medentur malo; nam ſi ſemel me facis legitimum Scripturæ ſacræ interpretem, vel quoad neceſſaria quidem ad ſalutem, me omnimodum ejus interpretem facis. Id enim fortaſſe videbitur neceſſarium mihi ad ſalutem, quod tu ei contrarium ducis. Nec id contendo, ut trahat quiſquam e Scriptura ſacra facinoroſa conſilia, ſed quod mali ſui genii incitamentis Scripturæ ſacræ juſſa cuique liceat prætendere. Tandem robur argumenti per iſta minime labefactatur, ac ne tangitur quidem. Non enim ſic diſputo. *Privata Scripturæ interpretatio non eſt regula fidei adeoque*

que vitæ Christianæ, quia ob tales eventus possibiles est periculosa. Sed fic: *Non est ea regula fidei Christianæ, quâ semel admissâ contra rationem erit judicare, aut omnino regimen publicum adhibere; at regimine uti publico miserè contra rationem erit,* si unusquisque privata sua sacræ *Scripturæ interpretatione regendus sit.*

6. Sub eadem pœna infero, neminem prorsus (nisi cœlitus inflatum) de suis interpretamentis Scripturæ certum esse posse. Constet enim semel Mortalium quempiam vel unius versiculi indubitatam sententiam *vi aut rationis, aut gratiæ communis* reddidisse, & *cuilibet quamlibet expositionem pro certâ habere* copiam facere necessum erit: Si inquam, vel uni Christianorum hoc con-

concedis, Christiana charitas *alienam nescia imminuere facultatem*, nemini patietur adimere. Si *natura certum eruit Scripturæ sensum*; sunt Christiani omnes homines; si *gratia*, tum id præstare communionis est sanctorum. Et si certa cuique adsunt Dei mandata, frustra in populum sua sparget imperia mortalis Princeps. Tam ergo incerta est privata Scripturæ interpretatio, quam certum est regimen publicum hominibus Christianis esse necessarium.

7. Sed quid ni altius adhuc philosophemur, & *à priori* (ut loquuntur) demonstremus *neminem mortalium*, qui nunc sunt, *de suâ privatâ Scripturæ sacræ interpretatione certum esse?* Omnes enim voces

ſunt æquivocæ. Vix minimum eſt ſyncategorema, quod ſuos non patitur homonymiæ manes. Ergo ex ſcriptis nihil intelligitur, niſi ubi ſcriptor legenti indigitat res per illa verba ſignificatas; quod nobis poſt 7 fere ſæcula in Scripturis ſacris exponendis uſui eſſe non poteſt. Certe, ſicut quia voces ad imponentium placitum ſignificant, ideo ſine commonſtratore nemo ullam ullius vocis ſignificationem norit; ita quia omnes voces varia habent ſignificata pro libitu loquentium, certam ulliùs vocis ſignificationem neſcias ſine rei indigitatione per ipſum loquentem, aut alium voluntatis ejus participem facta.

8. Si dixeris *unum locum per*

alium esse exponendum; oppono, Per quid illum alterum expones; scilicet *per tertium*, & *tertium per quartum*; tandem quia textus infiniti non sunt, *ultimus est exponendus per primum, quem tamen, nisi per ultimum non habemus expositum.* Sed *contextus*, dices, *habenda ratio.* Insto, omne motum niti aliquo quiescente. Quid ad certitudinem attinet, contextum integrum attente volvisse, cum singulæ partes pariter sint dubiæ? Ecce, variæ sunt significationes propriæ, translationes infinitæ, & minima in una vocula varietas totam sæpe orationis sententiam variavit. *Et unde certus redderis scriptum non esse allegoricum? Unde in scripto veteri voces, ut ævum, sic significationem non*

mutâſſe? Sed *jure*, inquies, *præſumitur, ſcriptorem idem ſignificâſſe his verbis, quod iiſdem loquentes ſignificant.* Ego vero aio, nec loquentis ſenſum nos capturos, niſi indicio aliquo verbis ſuperaddito edoctos. Quod non evincunt magis veterum oraculorum ſophiſmata, quam quotidianæ captiones per quas invicem volentes nolentes imponimus. Rem totam ſic definio: Unuſquiſque alium loquentem ſcribentemve intelligit pro ſuomet modulo. Qui hac cognitione his affectibus utitur, *hoc modo interpretatur*, aliter præpeditus *alio*. Vel ergo aliena verba interpretaris, ut alii communiter, vel ſenſu privato; ſi ſenſu tibi privato & aliis contrario, oportebit præjudicaſſe loquentis

animum tibi magis, quam aliis affinem esse; nam si ita afficeretur loquens, ac interpres tibi contrarius afficitur, tum per ista verba vellet *non quod tu*, sed quod alter eum velle contendit. Ex verbis *vero toti genti* communibus non intellexeris privata, & particularia loquentis studia; ac proinde ex meris verbis scribentis, loquentisve de ejus voluntate certus esse nullus potueris. Si vero verba, ut vulgo exponuntur, exponis, securus fortasse sis copiarum, non vero certus expositionis. Certe non plus habes certitudinis de expositione communi, quam multitudini conspiranti fidem præstas, cum ostensum sit neutram partem dissentientium esse ex verbis certam sententiæ.

9. Demum

9. Demum si dixeris, quod vulgo dicitur *singulos textus Scripturæ sacræ esse exponendos secundùm analogiam fidei communis*, tota causa decedis, nec expositionem privatam regulam esse fidei contendis, sed fidem communem privatæ esse expositionis regulam fateris. Denique concludam arbitror haud frustra dixisse Apostolum: Nullam Scripturam privatæ esse interpretationis.

SECT.

Sect. VI.

De Testimonio Papæ, & Ecclesiæ Romanæ.

1. RElíqui sunt Christiani, qui testem externum appellant; ubi primi irruunt vehementiores illi quidem Romanæ Ecclesiæ satellites, qui *Papæ, aut* (quod idem sonat) *Ecclesiæ Romanæ determinationibus Christianorum omnium fidem pronam, atque obedientem exigunt.* Qui nescio an non debiliore causa utantur, quam ipsi etiam Fanatici. Isti, *quem non videmus, spiritui credi volunt*; hi etiam *illi fidem habendam clamitant, quem hominem esse, id est, & fallere,*

& falli natum videmus. Quasi facilius sit contra omnia argumenta, quam sine ullo assensum prostituere. Quo vero titulo infallibilitatem sibi vendicat Romanus Pontifex? Si *naturæ*, est ille homo inter multos unus, & Orbis maior est urbe. Si gratiam omnibus communem obtendit, ea, quia omnibus communis, privatum Papæ privilegium non porrigit.

2. Attendamus ergo oportet *ad gratiam specialem Papæ*, ut *Beati Petri successori à domino concessam*. At post annos plus decies sexies centenos qui liquet *Papam* esse *Petri* successorem? qui *Ecclesiam* fuisse *Petro* concreditam? qui fuisse, qui concrediderit *Christum*? Si Scripturas sacras appellant, si testi-

monia

monia Patrum, ipsis fatentibus, prius Scripturæ, Patribusve credatur, quam Papæ. Fit ergo, *Papæ infallibilitatem non esse fidei nostræ fundamentum, sed litigandum relinqui, an omninò sit pars ejus superstructa.*

Sect. VIII.

De Ecclesiâ Catholicâ.

PErrupi tandem ad eos, qui *Ecclesiæ Catholicæ fidem suam obnoxiam habent*, id est, credunt has Scripturas verbum esse Dei, hanc earum esse sententiam, generatim hoc lege Christianismi credendum, agendumque esse, quod ita doceat Ecclesia universalis.

Quæ tamen non ſingularis eſt profeſſio, ſed plura ſatis inter ſe pugnantia dogmata complectens. Quæ omnia ut exantlemus, primum *quid nomine Eccleſiæ Catholicæ deſignetur*, inveſtigandum eſt; tum poſtea *quâ ratione ei fides haberi poſſit*, inquirendum; tertio loco, *quî conſuli poſſit Eccleſia Catholica*, explicandum.

Sect. IX.

Quid nomine Ecclesiæ Catholicæ in hâc causâ designetur?

1. Nonnulli ita instituti, ut *omnes ab Ecclesiâ Romanâ dissentientes*, hæreseos notent, Ecclesiam Catholicam definiunt *Universitatem illam Christianorum, qui Ecclesiæ Romanæ dicto audientes sunt.* Sed cum (Sect. 8.) demonstratum sit, authoritatem Papæ non aliter quam fide cognosci posse, sequitur nec totius Ecclesiæ edicta ad fundandam fidem Christianam satis roboris ex eo habere, quod *Papâ consentiente proferantur.* Certe, apud quos *ipse Papa infallibilitate*

bilitate non fruitur, apud eos *consensus cum Papâ infallibilitate alios donare* neutiquam valeat. Itaque Catholicæ Ecclesiæ titulo inepte additur Romanæ, *Infidelibus*, id est, *nec Papæ, nec Ecclesiæ dicta suspicientibus*, Ecclesiæ ob Papam nunquam cessuris.

2. Alii ab his non parum dissiti Ecclesiam non aliter universalem reputant, quam ut *præsentem universam cum à Christi temporibus præteritâ* una sumas. Itaque illud solum amplectuntur ut Christianum dogma, *cui antiqui Patres, & Doctores præsentes testimonium consentientes, præbeant*; seu verius, quia præsens ævum corruptelis irretitum vident, *è solis veteribus Religionem nostram eruendam* autumant.

mant. Sed quanto quanto cum plausu hoc a Nostratibus vulgo recipiatur, nulla tamen ratione videtur admittendum. *Imprimis* enim, quam *præsentis ævi* Doctoribus fidem negamus, cur *veteribus* prodigimus? aut si singulas ætates falsaces agnoscimus, cur *seniem omnium* infallibilem habeamus? *Secundo*, scripta Patrum exponis vel per rationem privatam, vel per instinctus privatos: utrobique tuorum te arbitrum constituis, regimen publicum solvis, ac demum argumentis *Paragraphi sexti* opprimeris. Quid enim refert *Scripturas sacras* non pro libitu tuo, sed juxta *Patres* exponere, *si Patres ipsos* exponis pro libitu tuo? Imo, si privatæ interpretationi cedendum esset,

esset, quanti referret *Scripturis* Canonicis *Patres* addere non canonicos? *Tandem* aio *veteres & omnino præteritos nihil virium addere testimonio præsentis Ecclesiæ.* Qui enim liquet extitisse Hieronymum, Augustinum, &c.? Qui volumina eorum nomina portantia ab ipsis fuisse conscripta? Non ab aliis efficta? Testimonium certe solius præsentis ævi de his habemus. Fides ergo pendens ab Ecclesia præterita, & præsente, pendet a præsente sola. Possumus quidem veritatem e *veteribus* eruere, sed hanc facultatem *præsentibus* debemus; cum illi non plus fidei meruerint, quam ab his acceperint. Quod autem de integris authoritatibus dico, id pari cum robore de singulis sententiis, singulis vocibus intelligi potest.

Sect. X.

Quo nomine fides habeatur Ecclesiæ Catholicæ?

1. A Fundanda fide nostra exclusimus quamcunque personam, quamcunque Ecclesiam particularem, universalem etiam Ecclesiam ut personæ seu sedi particulari alligatam, necnon Ecclesiam universalem *scribentem*, seu *ætatum* illam *præterventarum*; Ecclesiæ Catholicæ nomine deinceps significaturi universitatem Christianorum *vivorum*; qui quo titulo fidem mereantur, sequitur inquirendum. *Atque* hic nonnulli promissa Christi regerunt, quod portæ inferni

inferni non ſint contra Eccleſiam prævalituræ; item opem Spiritus ſancti, qua reddatur Eccleſia columna veritatis, &c. Sed hæc adeo non ſatis faciunt quærenti; ut pars ſint quæſiti. Ut non dubitem Chriſtum fuiſſe filium Dei, unde tamen ſatisfiet, hæc privilegia Eccleſiæ ſuæ revera fuiſſe conceſſa ab *eo*, & non a *ſeipsâ* aſſumpta? Si aliunde confirmatum dicis, jam alium authorem inducis fidei tuæ Eccleſia priorem. Si vero ex ipſa Eccleſia didiciſti, quod *ſit infallibilis*; vel nuda hoc tibi perſuadet aſſertione, vel argumentis confecit; ſi nuda aſſertione, tum credis ei, non quia eſt, ſed quia dicit ſe eſſe infallibilem. *Argumentis ergo infallibilitatem ſibi vendicat Eccleſia?* At argumentis

gumentis naturalibus ſupernaturalis facultas nequit aſtrui. *Miraculis ergo cogit aſſenſum?* quorum quidem piget meminiſſe, cum quæ iſtiuſmodi nonnulli jactitent, adeo fidem non faciant, ut ne habeant, fruſtraque aſſenſum illum, quem aliis pollicentur, mendicent ſibi.

2. Atqui excluſa (*ab hoc quidem opere*) ſupernaturali Eccleſiæ infallibilitate, nihil habet ea ulterius, cui attendamus, præter hominum, ex quibus conflata eſt, naturas. Sequitur ergo ſcrutinium, *an homines Eccleſiæ ita nati ſint, ut quodcunque aiant, ei aſſenſum ab omnibus dari jus, faſque ſit.* Cum autem non omnia eodem tenore ab hominibus, ſed alia ut viſa, alia ut audita, alia ut judicata, alia eti-

inferni non ſint contra Eccleſiam prævalituræ; item opem Spiritus ſancti, qua reddatur Eccleſia columna veritatis, &c. Sed hæc adeo non ſatis faciunt quærenti; ut pars ſint quæſiti. Ut non dubitem Chriſtum fuiſſe filium Dei, unde tamen ſatisfiet, hæc privilegia Eccleſiæ ſuæ revera fuiſſe conceſſa ab *eo*, & non a *ſeipsâ* aſſumpta? Si aliunde confirmatum dicis, jam alium authorem inducis fidei tuæ Eccleſia priorem. Si vero ex ipſa Eccleſia didiciſti, quod *ſit infallibilis*; vel nuda hoc tibi perſuadet aſſertione, vel argumentis confecit; ſi nuda aſſertione, tum credis ei, non quia eſt, ſed quia dicit ſe eſſe infallibilem. *Argumentis ergo infallibilitatem ſibi vendicat Eccleſia?* At argumentis

gumentis naturalibus ſupernaturalis facultas nequit aſtrui. *Miraculis ergo cogit aſſenſum?* quorum quidem piget meminiſſe, cum quæ iſtiuſmodi nonnulli jactitent, adeo fidem non faciant, ut ne habeant, fruſtraque aſſenſum illum, quem aliis pollicentur, mendicent ſibi.

2. Atqui excluſa (*ab hoc quidem opere*) ſupernaturali Eccleſiæ infallibilitate, nihil habet ea ulterius, cui attendamus, præter hominum, ex quibus conflata eſt, naturas. Sequitur ergo ſcrutinium, *an homines Eccleſiæ ita nati ſint, ut quodcunque aiant, ei aſſenſum ab omnibus dari jus, faſque ſit.* Cum autem non omnia eodem tenore ab hominibus, ſed alia ut viſa, alia ut audita, alia ut judicata, alia etiam

inferni non ſint contra Eccleſiam prævalituræ; item opem Spiritus ſancti, qua reddatur Eccleſia columna veritatis, &c. Sed hæc adeo non ſatis faciunt quærenti; ut pars ſint quæſiti. Ut non dubitem Chriſtum fuiſſe filium Dei, unde tamen ſatisfiet, hæc privilegia Eccleſiæ ſuæ revera fuiſſe conceſſa ab *eo*, & non a *ſeipsâ* aſſumpta? Si aliunde confirmatum dicis, jam alium authorem inducis fidei tuæ Eccleſia priorem. Si vero ex ipſa Eccleſia didiciſti, quod *ſit infallibilis*; vel nuda hoc tibi perſuadet aſſertione, vel argumentis confecit; ſi nuda aſſertione, tum credis ei, non quia eſt, ſed quia dicit ſe eſſe infallibilem. *Argumentis ergo infallibilitatem ſibi vendicat Eccleſia?* At argumentis

gumentis naturalibus ſupernaturalis facultas nequit aſtrui. *Miraculis ergo cogit aſſenſum?* quorum quidem piget meminiſſe, cum quæ iſtiuſmodi nonnulli jactitent, adeo fidem non faciant, ut ne habeant, fruſtraque aſſenſum illum, quem aliis pollicentur, mendicent ſibi.

2. Atqui excluſa (*ab hoc quidem opere*) ſupernaturali Eccleſiæ infallibilitate, nihil habet ea ulterius, cui attendamus, præter hominum, ex quibus conflata eſt, naturas. Sequitur ergo ſcrutinium, *an homines Eccleſiæ ita nati ſint, ut quodcunque aiant, ei aſſenſum ab omnibus dari jus, faſque ſit.* Cum autem non omnia eodem tenore ab hominibus, ſed alia ut viſa, alia ut audita, alia ut judicata, alia etiam

am ut ſuſpecta affirmari ſoleant; non protinus quæſtioni ita generatim propoſitæ reſpondendum eſt. Sed ſpectandum prius, an *Eccleſia diverſimodè proferat edicta ſua*, ut quid cuique prolationis modo juris ſit ad cogendam fidem, videamus.

3. Advertere igitur licet duobus nos modis ab Eccleſia inſtitui in Religione Chriſtiana, per traditiones & per illationes. Ita enim perhibetur: *Chriſtum capita Religionis noſtræ Apoſtolis revelâſſe, perque eos mundo declarâſſe; nec eſſe juris Eccleſiæ, ut hæc aut augeat, aut minuat. Ex illis vero principiis licere Eccleſiæ concluſiones deducere, quæ ſuperſtructura ſint in ædificio Religionis.* In fundamentalibus illis

illis edocendis Eccleſia *teſtem* agit, in ſuperſtructis *judicem*. Duplex itaque ſe hic offert diſputatio, de *teſtimonio* Eccleſiæ, & de *judicio*; num infallibiliter tradat fundamenta? & his poſitis, num infallibiliter ex iis in ſuperſtructiones aſſurgat? Hanc poſteriorem partem, quia facilioris operæ, primum expediam.

4. Quod ergo attinet ad illationes Eccleſiaſticas; *Holdenus de Analyſi fidei Chriſtianæ* ſic definit: *quòd ubi conſequentia eſt evidens, fides Eccleſiæ debeatur; ubi autem eſt tenebroſior illatio, ibi obſequium deberi* ait, *aut certè modeſtiam.* Ac ſecundæ huic parti obſiſtere, niſi rebellis aut immodeſtus, neſcias. Ad fidem autem, cujus omnis vis

in authoritate narrantis ſita eſt, evidentia ac obſcuritas in re nihil pertinere videntur. Adhuc quod aliquibus eſt manifeſtum, id aliis fortaſſis obſcurum fuerit. Et, cum Religio noſtra ſit voluntas Dei revelata, nec conſtet, Deo ſimiliter ac nobis res videri, non videmur noſtriſmet, nedum alienis illationibus fidem habere poſſe. Poſtremo, ut concluſionibus alterius aut hominis aut cœtus fidem habeam, neceſſe eſt ut ejus in diſcurrendo infallibilitatem præviderim, quod de quovis aut homine, aut hominum numero haberi non poteſt. Qui enim concluſiones ſuas obtrudunt, aut argumenta ſua mihi edunt, aut ea reticent: ſi edunt, ea vel mihi quoque clara ſunt, vel minus

minus quidem ſatisfaciunt: ſi hoc, non poſſum ſuccumbere rationi alienæ contra meammet: ſi illud, non concluſionibus, ſed argumentis cedo, non aliorum, ſed mentis meæmet oculis credo. Si vero reticeant argumenta ſua, illationem tamen pro indubitata accipi poſtulent, non id eorum juris eſt, nec quia homines ſunt, nec quia multi, cum quaſi univerſum genus humanum plurimis erroribus ſit involutum. *Excluſo judicio.*

5. Proxime incumbit diſpicere an *traditio Eccleſiæ ſit hiſtoriæ Domini noſtri, doctrinæque ejus infallibiliter vera communicatio.* Ut autem rem, quam poterimus apertiſſime intueamur, advertendum eſt Eccleſiam triplici ritu doctrinam

receptam

receptam propagare in posteros. Quædam edicit *expressè, ut determinationes Ecclesiasticas*; quædam *expressè ut à Christo per Apostolos revelata*; rursus alia *indistinctè, ut tradita quidem à Patribus, sed non expressè, aut ut revelata à Christo, aut etiam ut pòst constituta.* De prima classe definitum est (n. 4.)

6. Quod ad tertiam classem doctrinarum attinet, viget hæc sententia in Ecclesia Romana, quod *omnia, quæ ab Ecclesiâ traduntur, quorum nemo authorem humanum nôrit, Deo accepta referri debeant*; scilicet *omnia esse fundamenta, de quibus non potes nuncupare quando & à quo superstructa fuerint*: ubi evenisse non posse præsumitur, aut ut superstructura

Malon. contra Usherum.

ctura ulla erronea invaluerit in Ecclesia, aut ut author istius innovationis, ac origo oblivioni tradantur. Quorum prius sensui inimicum est; quin & rationi; patet enim majorem etiam, quam sit in Ecclesia Christiana, numerum Mortalium fœdissimis Mahometismi erroribus succubuisse. Nec nos Ecclesiam Christianam (donec jactum fuerit fidei fundamentum) aliter, quam ut tantum hominum consideramus. Postquam vero irroborave-rit in Ecclesia error, originem ejus (*qui paulatim irrepserit, qui obscuro etiam fortasse parente oriundus fuerit*) oblivioni tradi quid impedit? His certe grandiora excide-runt. Tibi autem, qui *fidem exigis*, talis oblivii impossibilitatem de-

monstrare,

monſtrare, incumbit. Sed quid agimus? *Eccleſiæ fidem haberi poſtulas.* Ut habeam, quid ſequitur? Dicat ea, *ſe hoc, vel illud dogma à prædeceſſoribus ſuis accepiſſe? Credo*, Dicit ea, illud dogma eſſe de fide, & revelatum *à Chriſto, quia inveteravit in Eccleſia?* Rependo, hoc eſſe Eccleſiæ non teſtimonium, ſed ratiocinium, itaque nec fide capiendum, (ſemper memineris me de Eccleſia in præſentiarum loqui, ut de cœtu hominum naturali) ſed ratione examinandum eſſe, (n. 4.)

7. Reliqua eſt forma traditionis, qua *omnes Chriſtiani vivi declarant ſe recepiſſe hunc articulum tanquam à Chriſto revelatum, aut Chriſti hiſtoriam continentem, à ſuperiore Eccleſia, quæ tunc etiam declaravit*

claravit se eundem sub eodem tenore accepisse a tota Ecclesia se præcedente & tantundem declarante. Quod testimonium, cum cæteris, testibus rejectis, unicum mihi apparuerit fidei nostræ relictum, tum *lustranti, rimásque (si quæ essent) sciscitanti* syncerum, atque firmum compertum est. Ut autem dictam Traditionem quamplurima impertiam luce, distincte sic proponam.

Conclusio Prima.

8. Ecclesia præsentis ævi *infallibiliter verè dicto modo tradit doctrinam ita sibi traditam ab Ecclesia superioris ævi.* Principio enim non est ea in hoc opere decepta, nec

imprudens fallit; quippe ingens hominum multitudo ubique fere terrarum agens, magna ex parte Religionis Christianæ studio tanquam re magni ipsis, atque æterni momenti incumbens, institutoreſque habens tum plurimos, tum peritissimos; ut non possit tota simul tam stupide dementire, ut putet id sibi traditum fuisse, quod revera non fuit traditum. Universus cœtus vivorum Christianorum summo studio discens, summa cura edoctus dicit se ita institutum fuisse; se hunc articulum, his verbis, his explicationibus tanquam a Christo revelatum, sine ulla varietate per orbem terrarum a Christianis doctoribus, a parentibus, a famulis excepisse. Nullibi testi-

um

um major numerus, aut diligentia; nullibi opus facilius; non enim ideo exigitur, ut sciant, referantque quæ audiverint, sed ut, nisi quod sciant se audivisse, non referant. b Vis argumenti est evidens e Sect. 3. n. 8.

9. Non fallitur ergo præsentis ævi Ecclesia in sic tradendo sibi ab immediatis prædecessoribus traditam doctrinam, *i. e.* non errore suo nos decipit. *Num ergo vult fallere?* Certe non odio; nam odisse posteros suos est humanitatem exuisse, quod de tot simul hominibus suspicari brutum esset. *Amore ergo hoc fit? Dum a superstitiosis traduntur constitutiones Ecclesiæ (quibus eæ valde piæ reputantur) pro articulis fidei revelatis,*

& à Domino descendentibus, quo avidius accipiantur? Non dico usu venire non posse, ut *pias*, quas appellant, *fraudes* nonnulli adhibuerint. Interea satis est supra fidem universam, præsentem Ecclesiam etiam velle, & se mendacio astringere, & posteros erroribus implicare, *i.e.* Religionis ergo & peccare, & in peccatum suos inducere. Sed ut maxime velit, probo non facere, facere non posse.

10. Tu Hibernia nunquam egressus credis Carolum Secundum inclytum Angliæ Regem (quem fortunet Deus) solio avito summa cum gloria esse redditum. Hoc solo auditu tenes. Hunc tamen assensum nequis aut ratiociniis infirmare, aut, universa, qua polles, libertate

hertate deponere. Scrutemur vero causas tanti tui obsequii. Primum, *dixere multi*; nam paucos delirare potius, aut joco agere, quam Regem rediisse credideris. Secundo, *cum multi dixerint, nemo contradixit*; non puduisset repugnare multis, modo cum multis; nescisti vero omnibus unus obsistere. Tertio, *dixere, quorum nihil intererat ei rei fidem haberi.* Qui maxime scilicet obnitebantur, ne Rex rediret, admittunt eum rediisse. Quarto, *dixere, qui ob dissitas vitæ rationes, dissitâque studia ad conglutinandum ejuscemodi mendacium operam in commune conferre non poterant. Christiani, & Turcæ, Pontificii, & Protestantes, Catholici, & Sectarii sunt omnes in*

hoc

hoc concordes, *Carolum Secundum regna sua recuperasse.* Certe aut hæ omnes causæ, aut earum nonnullæ animo tuo (fortasse etiam minime conscio) se insinuarunt, ne posses, an Rex redierit, ambigere. Nec est quod dicas, *te seriem factorum advertere in Hibernia, quæ, nisi restituto Rege, hic facta non fuissent, atque adeo te non auribus tuis, sed oculis assentiri de reditu Regio.* Credunt enim qui horum nihil vident. Credent etiam à centum dehinc annis nascituri. Ergo cuicunque narrationi dictæ omnes causæ adsunt, ibi te victum fateri, & credendo manus dare necesse est. At nihil horum traditioni, *quâ Ecclesia præsens dicto ritu testatur hanc esse sibi à superioris ævi Ecclesiâ*

traditam

traditam doctrinam, abesse finxeris. Testes sunt *numero infiniti*, Christiani omnes. *Concordia autem summa*, ubi omnes idem aiunt. Nec intelligi potest *mentiendi causa*; cum id non magis profiteantur pastores, quam populus; non magis ii, quibus in hoc mundo profuit Religio Christiana, quam ii, qui sub Imperio Turcico omnes vitæ miserias, mortis etiam cruciatus, (unde Martyres, testes κατ' ἐξοχὴν meruerunt appellari) extrema (inquam) omnia, quia hæc diffiteri nolunt, perferunt. Jam hi testes *iisdem*, quibus mundus plagis dividitur, *à se invicem distinentur*. Idem in omnibus Europæ, in omnibus fere Asiæ tractibus asseritur; idem Africa, idem America docet.

Nisi

Nisi æstro perciti, nisi dœmonio acti, ad unum consarciendum mendacium non conjuraverint.

11. Quin peculiaris adhuc est in dicta traditione impossibilitas mentiendi. Non enim una integra ætas integram aliam subsequentem simul, & quasi una hora instituit, sed superioribus gradatim decedentibus gradatim subeunt juniores. Sic ut si hæc traditio mendax sit, oporteret unius mendacii conformationem per integram hominis ætatem, *i. e.* 40. aut 50. aut 60. annos durare. Cum tantum tamen temporis luculentæ sæpe etiam veritati (*quæ temporis filia agnoscitur*) oblivionis tenebras obduxerit. Sed quid his immoror? Si hic dubitas, *dubita etiam an sit urbs*

Lon-

Londinum, an Regnum Chinæ, an fuerit unquam Iulius Cæsar, aut Magnus Alexander : i. e. tolle omnem certitudinem, omnia commercia, ipsam naturam humanam. Nescio vero an quenquam repereris, qui dubitet, an Articuli Christianismi ab Ecclesia præsente sic expresse nobis traditi, eidem Ecclesiæ fuerint traditi eodem tenore ab immediate antecedente Ecclesia : metus omnis est, ne fortasse, seris jam volventibus ævis in superioribus aliquibus ubi tenebræ universum occupasse perhibentur, nonnihil confictum fuerit. Sit ergo

Conclusio Secunda.

12. *Ecclesia cujusque sæculi a Do-*

mini noſtri temporibus uſque ad hoc præſens ævum tam erat Eccleſiæ ei ſuccedenti infallibilis author in tradendo (dicto ritu) doctrinam Chriſtianam ab Eccleſia antecedente ſibi traditam; quam eſt præſens Eccleſia immediate ſucceſſuræ. Fuit enim in ſingulis a Chriſto ſæculis par præſenti ſæculo doctorum, diſcentiumque multitudo, pariter nulla cauſa, nulla poſſibilitas mentiendi. At ſubierit fortaſſe, non nemini hoc non ſatis liquere, *Eccleſiam ſeu multitudinem Chriſtianorum ſemper ab eorum primordijs tantam fuiſſe, quanta nunc eſt. Conceſſo autem, Eccleſiam aut primitùs exiguam, aut quopiam ævo ad paucitatem redactam fuiſſe, ſequitur illius ævi teſtimonium dubitabile eſſe.*

Conceſſo illo, hoc ſequi fateor. Verum Eccleſia præſens, quanta quanta amplitudine glorietur, palam affirmat ſe doctrinam Chriſtianam accepiſſe a ſuperioribus infinitis, gentibus ſtudijſque (quod ad terrena quidem attinet) diverſiſſimis, qui etiam confirmarunt ſe eandem accepiſſe a totidem authoribus, tamque diſtantibus; ſingulis ævis teſtantibus præceſſiſſe in Eccleſia non minorem vim teſtium, quam jam tum eſſet. Chriſtiani, cum pauciſſimi, nequierunt omnes mentiri, niſi etiam cum plurimi poſſent; cum enim plurimi eſſent, teſtabantur ſe nunquam fuiſſe paucos. Sit ergo.

Concluſio Tertia.

13. *Dicta traditio affirmativa & expreſſa univerſalis Eccleſiæ præſentis ævi eſt infallibiliter vera communicatio doctrinæ Chriſtianæ quoad articulos fidei propoſitos.* Si enim nullus in traditione aut præſentis, aut ullius intermediarum ætatum Eccleſiæ error eſſe poteſt, nullibi eſt. Eadem eſt doctrina, quam nobis Eccleſia præſens (*dicto quidem modo*) impertit, ac quam Apoſtoli Eccleſiæ primævæ infuderunt. Si dicitur errorem non in una ætate invaluiſſe, ſed paulatim irrepſiſſe; inſto, impoſſibile eſſe ut ibi error unquam inceperit, ubi ſola vetuſtate commendari potuit. At hoc expreſſo traditionis more nul-

nullum dogma aliter, quam ad omnes Christianos appellando, confirmari potuit. Si quis autem provocet ad illam notitiam in omnibus quam nemo habeat, adeo nemini fidem facit, ut se omnibus prostituat deridendum. Meminisse hic oportet, quod superius monui, Ecclesiam cujusque ævi non quasi fungos esse, aut terra uno die natos homines, sed ex plurimis omnium ætatis humanæ graduum coagmentatam esse. His potuerit quispiam doctrinæ, pietatisque fama vigens imponere *ex ratione naturali, aut Scripturis etiam sacris argumentando.* At si quis novum dogma hoc pacto obtenderit; *universa præsens Ecclesia ita docet se ab universa superiore Ecclesia ita fuisse edo-*

Etam

Eam &c. (priori forma usus est Arrius, posteriore Patres Nicæni); si quis inquam, novum dogma sic obtrudat; ecce seniorum omnium, æqualium, juniorum conscientiæ repugnat. Adeo nemini fallendo fuerit, ut quot habeat auditores, tot habeat vesaniæ suæ & testes & osores. Hæc traditio quomodo grandescere det errori, cum non sinat nasci? Ut manum ultimam huic parti injiciam, sit

Conclusio quarta.

14. *Tradio universalis (dicto ritu) affirmans, & expressa infallibiles exhibet demonstrationes veritatis doctrinæ Christianæ sic traditæ.* Qua enim manu ipsam doctrinam

tradit

tradit, eadem historiam miraculorum in doctrinæ confirmationem porrigit. *Nec* tamen animus nunc est, in illum argumentorum oceanum provehi, quæ Religioni nostræ confirmandæ inserviunt; nec opus quidem, cum id a veteribus, recentibusque millies, atque adeo satis factitatum sit. Odiosius autem mundo non imponitur, quam vario habitu multoties eadem objicere; & cum res promiseris, verba date. Advertomodo, solis miraculis Religionem nostram (*cœlestem quippe, & supra nos positam*) posse confirmari. Ubi duo assumuntur; *opera miraculosa justum esse veritatis indicem, & Christum ejusmodi opera edidisse.* Primus rationis labor est, sed facilis, & pervius

ius. Secundum non nisi traditione habemus. Cum ergo traditionis demonstraverimus firmitatem, alteram (& de qua una ambigi potuit) præmissarum in omni syllogismo veritatem doctrinæ Christianæ concludente, evicimus.

Posse capi faciendo, Pergama cepi.

Hujus enim traditionis tubo ceu præsens video *dæmonia, ingenti multitudine spectante, ejecta*; *morbos verbo, ac sine verbo curatos*; *multitudine pastâ, reliquias majores primò appositis cibis*; tandem *ipsum Dominum pendentem in cruce, sepultum, redivivum, à suis ambigentibus receptum, à Thomâ etiam tractatum, posteà in cœlum ascendentem, indéque*

Spiritum

Spiritum Sanctum in Ecclesiam miraculose demittentem, qui cùm dono linguarum, tùm innumeris alijs miraculis per Apostolos editis & superiora illa, & seipsum demonstraverit. Mundum quippe per hæc ad Christianismum, *inquitis non solùm legibus, sed etiam odijs humanis, ipsum mundo invito*, conversum, horum testem habeo. Et hæc cum fuerint, *Iesum esse Christum, filium illum Dei, quicquid ipse se esse dixerit*, meæmet rationis oculo (non solùm quia id æterno meo commodo fieri lubens, sed magis) necessitate consequentiæ victus agnos-

Sect. XI.

Quo pacto consulenda sit Ecclesia universalis de doctrinâ sibi traditâ.

1. REstat summum opusculi, & nescio an non maxime arduum, de colligendis Ecclesiæ testimonijs *Quî enim aut singulos in tantâ multitudine consulis, aut sensa omnium nisi singulis consultis nôris?* Hic jure præsumserim populum Christianum eandem profiteri fidem cum suis immediatis pastoribus, cum ab his Religionis suæ capita illi ceperint; unde etiam vulgo Ecclesiæ nomine pastores designantur. Atque hinc fieret, sensa universalis Ecclesiæ ex decretis Concilij

Concilij generalis sciri posse; pastoribus quippe omnibus omnis populi, & Concilio generali omnium pastorum vim habente. Enimvero (nescio unde) occlamare didicimus Concilijs quamlibet generalibus, *quod satis generalia non sint, quòd secundùm varias gentes è quibus excerpti fuerint, in factiones debiscant; quòd magnâ ex parte in ejus verbâ jurent, cujus auspicijs coierint; quòd non ut testes tradita affirment, sed è Scripturæ sacræ interpretationibus juridicè pleraque definiant*; postremo *quòd ex majori parte præsentium decernant, cùm fides nostra ad consensum universum appellet.* Excedo ergo exhæc lata licet, impedita tamen via, ac

2. Recurro ad exemplum superius

rius positum. Tu quispiam Hibernia nunquam egressus es, firma tamen mente credis, *esse Romam fuisse Alexandrum Magnum, Inclytum Regem Carolum Secundum avitum solium possidere.* Authores huius fidei qui consuluisti? *Non consultum* (inquies) *ivi, sed se obtulere.* Ego vero inspirationes, seu illuminationes cœlestes ut mirculosas nec nisi more miraculorum factas revereor, Religionemque Christianam fando ad aures nostras, ut alia pervenire video. Immensa Dei bonitate Christianos inter nutriti eramus. A parentibus, ab eorum ancillis, a ludimagistris, a tutoribus, a concionatoribus, a scriptis veterum, præsentium calculis commendatis Christianismum erudimur.

Omnes

Omnes dicunt hæc esse Christianis credita, credendaque. Qui ergo curiosior est, & suspicacior, visat plurimas gentes, & in singulis plurimos percunctetur. Est tamen hic labor ad fidem modestis quidem ingeniis minime necessarius. Qui hoc quadriennio non est egressus agro Corcagiensi minime dubitat Regem in Anglia esse; at nullius rei plures domi testes quam Religionis habeas.

Quid ergo ais? *An non sufficit Ecclesiæ Catholicæ, sed etiam singulis parœchiis fides in omnibus habenda?* Respondeo, universale testimonium Ecclesiæ jure fidei nostræ esse substratum fundamentum. Quia testimonium unius parœchiæ, unius etiam Ecclesiæ Nationalis

non

non facit fidem, nisi vi testimonij Ecclesiæ universalis. Paucis enim credo; quia video eos cum quamplurimis consentire. *Qui scias (aies) tuos ab alijs non dissentire in hoc vel illo Articulo?* Respondeo, me multos nosse vicinos meos e diuitis regionibus, quo mercatum aut peregrinatum ierant reversos, multos alienigenas aduenas conueniisse, libros legisse, eursum vitæ meæ, circumstantias rerum meminisse, nihil unquam offendisse quod dubium creet de consensu nostro (in hoc vel illo articulo) cum cæteris Christianis. En, fidem ignorantium iustam esse, nec rationis indigam, licet ei reddendæ ipsi sint impares. Adeo quippe fieri non potuit, ut universa Ecclesia, *e. i.* universus

quasi

quasi Mundus (nam ad fidem satis testium perinde sunt ac numero infiniti,) adeo, inquam, fieri non potuit, ut universa Ecclesia per integram ætatem duraverit in mendacij conformatione, ut id superet patientiam unius oppiduli.

4. *Sunt tamen quædam*, dicet, *de quibus etiam dubitent sapientes, an sint de fide mea. Id inde venire* regero, *quia inveteravit jam mos mundo Christiano, fidem suam ex decretis Papæ, aut alicujus Ecclesiæ particularis, aut quidem ex determinationibus indefinitis Concilij generalis, aut ex privatâ interpretatione Scripturæ sacræ sumere.* Hinc quid sit de fide litigatur; eo uni displicente, quod alteri maxime placet. Quid vero sit de fide secundum di-

tam traditionem universalem, nemo nisi surdus noritam bigere. Si quis demum hanc fidei semitam, ut apertam, blandamque magis, quam veram damnet; appello omnium credentium experientiam (modo cogitationum suarum telas retexendi laborem subire vellent) *si non ex hoc fonte fidem suam Christianam traxerint, si aliunde quàm hinc eam sibi confirmare nôrint*; quoslibet etiam provocem ut ostendant *hinc eam non esse confirmatam*.

SECT. XII.

Corollaria quædam præcedentis doctrinæ.

1. Eimeram, sed superiora iterum atque iterum perlegenti

ti æquum videbatur paucula adhuc monere, quæ dictis aut acceptandis aut intelligendis serviant, primum est *Dictam traditionem cuiq; hominum conditioni perviam esse, infirmis obviam, doctis firmam, universo humano generi liberam, regnis verò rebusque publicis quàm salutarem!* Quantas alii miserias sub innocentissimo Christianæ religionis pallio invexere? Nos nihil periculi ulli Christiano creamus, cum id solum profiteamur ut mandatum Christi quod omnes Christiani, ut tale amplexi fuerint, e quod & norint, & norint sibi non esse noxium. 2. Quin & hæc doctrina Ecclesiæ justifica est in Catholicis (qui mos est) nuncupandis & hæreticis damnandis. Certe, si Spiritus privatus aut ratio privata statuatur rerum arbiter,

nemo nisi sibi ipsi aut probari aut culpari possit. Si Papa aut Ecclesia quæcunque particularis, aut universalis etiam ut judicans dominium in fidem nostram sibi assumserit; nemo non videt calumniatem iri, *quod fallibiles sint.* Apud nos vero, *omnis hæreticus est* (ut Apostolus ait) αὐτοκατάκριτος. Cum enim consensus Christianorum sit judex Articulorum fidei Christianæ; pertinaciter labefactare vel minimum Articulum est cæterorum Christianorum testimonium nihilis habere, & hoc est palam se ferre non solum Christianismi (S. 10. N. 79) sed etiam rationis (S. 10. N. 149) desertionem. Talis convincitur ab omnibus, judicatur ab omnibus (1 Cor. 14. 24.) quorum ipse etiam unus est; dum Christianus, cum Christianus sit ob

auctoritatem

auctoritatem Ecclesiæ, Ecclesia tamen refragante hæreticus esse velit, i.e. si argumento succumbat in thesi, cui in hypothesi repugnat, culpæ non minus sibi conscius quam qui non admitteret principium illud quod in Schola appellatur *dictum de omni*. 3. Tertio loco occurro objectioni, quam posse afferri video *non paucas scilicet Ecclesias Christianas traditionem hanc susque deque habere, judicia Ecclesiæ alibi, alibi Scripturam sacram in credendo aut fundamenti, aut regulæ loco colere*. Quid hic Christianismi studiosus? Quippe ubi tota una regio id falsum esse clamitet, quod plurimæ aliæ terræ Christianæ ut doctrinam ab Apostolis Christi descendentem tuentur. Hic me sic expedio. Primum, si una regio traditum aliquem

articulum

articulum affirmet, altera neget: ambigendum mihi est, donec constiterit utra pars contradicentium sit veracior. Fortasse etiam unigenti id traditum fuerit, quod ad alteram non pervenerit. 2do, si una parte Ecclesiæ asserente quippiam esse traditum, altera aut assentit, aut non negat, aliunde tamen id falsum esse (nempe per interpretamenta Scripturæ sacræ, aut ratiocinia philosophica) contendat; hic prorsum traditioni adhæresco, vestigia hæreticorum in parte altera persentiscens. Sic namque blasphemias suas Arius tuebatur *textibus Scripturæ malè intellectis, & captionibus è Philosophiâ*. Et sic eum Patres Niceni damnarunt ut *invehentem dogmata fidei receptæ adversæ*. 4. Non pigebit dicta *exemplis doctrinarum iste*

situs traditionis uno, aut altero claudere. Ac inprimis *traduntur* Biblia sacra, ut sint Ecclesiæ oraculorum Dei *Memoriale*. *Traditur* Symbolum Apostolorum ut breviarium doctrinæ Apostolicæ, & tanquam aut ab ipsis Apostolis, aut ab Ecclesia proxime sequente consarcinatum. *Traditur* Symbolum Nicenum tanquam expressum testimonium terrij a Christo sæculi de doctrina Christiana quoad ista capita. *Sed hæc collective sunt*. *Traditur singillatim*, Christum nunquam peccasse, nos omnes natura peccatores esse, ipsum vero peccata nostra morte sua sustulisse. *Traditur etiam* Christum imperasse suis omnia bona opera, vitia omnia damnasse, exigere ut obsequamur magistratibus, ut omnia bona nostra, etiam nos ipsos ejus

nomini

devoveamus, &c. *Sed hæc, dices, certa sunt; Ostendas oportet exempla de quibus ambigitur; cùm finem ponere litibus de fide hæc disquisitio inprimis promiserit.* Mira importunitas! Ista certa sunt quia traduntur; tu postulas ut ostendatur ea tradi, quæ sunt incerta. Nihilominus hic etiam si tibi præsens es, me satisfacturum spero. *De quo vehementiùs litigatur, quàm de præsentiâ Domini in Augustissimo Eucharistiæ Sacramento?* At ex dicta traditione manifestum est panem consecratum esse corpus Domini, & vinum consectatum ejus esse sanguinem. Græci, Latini, Pontificij, Protestantes, quicunque sacrosancto hoc Sacramento utuntur, hunc & esse, & semper fuisse Ecclesiæ universalis sensum testantur. Id quod in litem trahitur, est, An hæc

præsentia

præsentia fit per remotionem substantiæ panis, aut per ejus identificationem cum substantia corporis Dominici, aut per repræsentationem sacramentalem, aut quo prorsus modo ex infinitis illis, qui omnipotentiæ Domini propaculi sunt. Demum convenit de eo, quia *traditum* Christum in eam declarasse; disputatur de modo, quia a Christo ejusmodi, aut ab Apostolis ejus fuisse declaratum (*certè nobis*) non traditum. Adjiciam exemplum quod multorum instar fuerit. *Traditum dicto modo* Ecclesiam Christi esse columnam veritatis, esse infallibilem. Quod, inquam, hæc sit *traditio universalis*, ex eo liquet, quod omnes textus eo pertinentes *alij Ecclesiæ Romanæ largiantur*, (*alij non nisi Ecclesiæ Universali concedant, alij nisi Ecclesiæ Universali, nisi in necessariis*

ad salutem. Istæ autem distinctiones quid sunt, nisi effugia recusantium assensum, ubi pudet dissentiri? Certe qui modos quæritant, rem fatentur. Ac mihi quidem in talibus hæc est regula: certis me submittere dubijs non maledicere. Certus sum panem consecratum esse corpus domini; an vero substantia panis loco cesserit, relinquitur dubitandum, i. e. non exigitur ut credam, aut ita esse, aut non esse. Infallibiliter traditur ex ore Domini, Ecclesiam Christi esse infallibilem. Certus ergo sum aliquam Ecclesiam hoc frui privilegio; quod hæc (quæcunque) eo non fruatur, non sum certus. cum certus sim Ecclesiam nonnullam infallibilitate frui, tum an non hanc (quamlibet) habeat, ignoro. Cum tam multa non revelaret dominus, modeste sapere jussit.

Gloria Christo. Viro

Viro seems a mistake.
See Bradshaw Irish Coll. cat. no. 72